

Marius TURDEANU și Ofelia POPII

Foto: Mihaela M. Gheneșcu

dar îl face slujindu-se de cu totul alte mijloace decât cele care i-au adus marele succes din *Faust*-ul lui Purcărete. Actrița are o forță colosală, o demență sublimă, superbă, a jocului, o determinare și o capacitate de a-și depăși limitele propriei ființe. Iar din energia și din devotamentul ei par a-și găsi forța toți partenerii ei de scenă: actorii Diana Fufezan, Dana Taloș, Marius Turdeanu, Ciprian Scurtea, Dan Glasu, Adrian Matic, Gelu Potzolli, Liviu Vlad, Cristian Stanca. Unora dintre ei rolul le impunea să joace cu tușe tari. Meritul, știința, arta lor e că le-au identificat și jucat fără a cădea în grosier ori în grotesc, că își păstrează echilibrul atunci când evoluează pe tăișul extrem de riscant care e parte a sarcinilor lor artistice. Cu toții zămislesc un spectacol de zile mari. Un spectacol-miracol. Cel puțin pentru mine.

Nicolae PRELIPCEANU

Spărgând valurile cu Radu-Alexandru Nica

Hotărât lucru, Sibiu este unul dintre poliile teatrului românesc. Care teatru, la rândul lui, are poli multipli și, în orice caz, schimbători. Cât despre schimbarea Sibiului, adică despre coborârea lui în uitare, aceasta e greu de prevăzut, date fiind cele ce se întâmplă acolo, dar și planurile pentru viitoare întâmplări. Dintre care, nu în cele din urmă, aș menționa proiectul, reiterat de directorul Constantin Chiriac,

al noului teatru, care va lua locul, în actuala parcare din fața vechiului teatru, celei clădiri care a fost aici, cazarma austriacă dărmată în urmă cu vreo 20 de ani.

Radu-Alexandru Nica este un regizor tânăr, ba, așa zice, pentru profesia lui, foarte tânăr, dar care, având și șansa unui teatru deschis cum este cel din Sibiu, a progresat în ritm uimitor. Dacă *Hamlet*-ul lui nu i-a convins pe toți, în schimb mie unul mi s-a părut uluitor cel puțin prin două idei constitutive, de structură a spectacolului, aceea a locului acțiunii chiar în mormântul deschis, cu groparii martori și rezonuri privind de sus la cele ce se întâmplă, și, nu în ultimul rând, aceea a teatrului în teatru, pentru care Hamlet nu mai aduce niște actori ambulanți, ci îi pune chiar pe rege, pe regină și suita lor să-și joace rolurile scrise de el, în așa fel încât să se deconspire singuri. Sau, dacă preferați, să se demaște singuri.

O premieră recentă a Naționalului sibian mă întărește în ideea că tânărul regizor e pe drumul cel bun. Versatilitatea lui, calitate îndeobște a actorilor, îl recomandă pentru spectacole cu bătaie lungă, dar diferite ca expresie și ca idee. ***Breaking the Waves***, după scenariul unui film, se pare celebru, de Lars von Trier, are în centrul său ideea dragostei atotbiruitoare, a sacrificiului pentru omul iubit, a credinței înflăcărate care, în subtext reiese asta, nu mai e apanajul decât al unor ființe – cum se spune la noi pe la țară – slabe de minte. Căci Bess este o fată ariată mintal, cel puțin așa se afirmă în piesă și în spectacol, deși cele ce se întâmplă cam infirmă afirmațiile celor din jur, o fată care trăiește în mijlocul unui sat scoțian de coastă, cu prejudecățile lui calviniste, cu un șef al comunității care decide soarta locuitorilor, cu un fel de adunare a înțelepților, sfatul bătrânilor, în numele căreia șeful pronunță hotărârile sale. Or, problema lor este că Bess a hotărât să se mărite cu un „străin”, recte cu un tânăr din altă parte, ceea ce prilejuește deliberări și încercări de a o întoarce din drum. Finalmente, fata primește permisiunea de a se mărita cu alesul inimii ei, Jan, pentru care nutrește o dragoste devoratoare; și din partea lui sentimentul are o intensitate similară. Numai că viața îi desparte, Jan lucrează la o platformă de extracție pe o insulă și ei vorbesc mai mult la telefon decât au timp să fie împreună. Bess vorbește mereu, singură ai zice, de fapt cu tatăl, care se dovedește a fi chiar cel ceresc și, după o îndelungată absență a iubitului ei soț, îi cere să-l aducă înapoi. Și Jan revine, numai că paralizat în urma unui accident stupid. De aici, lucrurile se complică, Jan îi cere lui Bess să facă dragoste cu alți bărbați, ca astfel el să nu se mai simtă vinovat în fața ei, ea rezistă cât rezistă, după care cedează, devenind prostituată și decăzând pe scara socială, fiind excomunicată din biserica locală și hulită de o societate obtuză care nu poate înțelege marea ei dragoste și mai ales comportamentul ei în serviciul acestei iubiri fără frontiere.

Radu-Alexandru Nica a avut inspirația unei distribuții excelente, destul să spunem că Bess este întruchipată cu o dăruire pentru teatru egală cu aceea a personajului pentru dragoste de Ofelia Popii, care construiește cu sensibilitate și trăire, transmisă în fiecare secundă de pe scenă în sală, un rol memorabil al carierei sale, chiar dacă spectacolul nu e semnat Purcărete. De la un punct, involuția personajului ei o amintește pe aceea a lui Lulu din spectacolul celui mai sus-amintit, sfârșitul, pur plastic, fiind oarecum asemănător, aventurile ei ducând-o în preajma unor brute care o umplu de sânge, ca-ntr-o scenă din finalul piesei lui Wedekind. Și acest rol mă întărește în ideea că la Sibiu s-a născut una dintre marile actrițe ale scenei românești prezente și viitoare și regret că probabil n-o să am timp destul ca să o văd pe Ofelia Popii în culmea carierei sale artistice, de pe

acum strălucită. Alături de ea, deloc inferioară, dar într-un rol de mai restrânsă bătaie, Diana Fufezan creează și ea un personaj, oarecum complementar, un fel de frână rațională în calea elanurilor autodistrugătoare ale cumnatei sale (în piesă), cu asumarea unor trăiri la fel de puternice, dar de alt sens. Nici Marius Turdeanu, în rolul mai redus al soțului lui Bess, Jan, nu este o apariție care să se uite ușor, jocul său având o sinceritate și o puritate cuceritoare, cum cei din sfatul bătrânilor, Dan Glasu, Adrian Matic, Gelu Potzolli, întruchipează cealaltă lume, a prejudecăților care guvernează mica așezare izolată de lume și izolându-se cu tot dinadinsul. Fiecare își construiește rolul cu minuție, chiar dacă aparițiile lor sunt rare, dar decisive pentru a desena cumva, pe o perdea opacă a neînțelegerii, tragedia lui Bess. În rolul *mamei lui Bess*, Dana Taloș se achită conștiincios de sarcina care îi revine, o mai nuanțată întruchipare a prejudecăților obștei izolaționiste, în care finalmente dragostea maternă învinge pelicula moralistă. În rolul *doctorului Richardson*, Ciprian Scurtea vădește sensibilitate, personajul său devenind foarte clar posibilitatea ratată a lui Bess de a se salva în modul oricărei femei banale. Se creează astfel toate ecranele pentru această femeie excepțională, considerată arierată de toți cei din jur, inclusiv de rudele ei apropiate, pentru că nu este asemenea lor. O apariție utilă, dar mai ștearsă, are Liviu Vlad. Cât despre Cristian Stanca, acesta este marcat de forma sa fizică, având și aici rolul unor brute cu care se întâlnește Bess în disperata ei carieră de prostituată, asumată în speranța că astfel își va salva iubitul și acesta se va ridica și va merge, asemenea personajului biblic.

Finalul spectacolului poate șoca: după ce preotul satului, un membru demn al sfatului bătrânilor, sortește cadavrul lui Bess chinurilor veșnice ale Infernului, regizorul întoarce pe dos destinul artificial decis și ne-o înfățișează pe femeia căzută din prea multă dragoste dar și din prea multă credință, într-o ipostază cristică, răstignită pe un imens perete de reflectoare orbitoare care se interpune între scenă și sală, ca o cortină de lumini. Un perete, să observăm, care fusese vizibil, dar mai retras, și numai parțial, și în timpul spectacolului, acum ajuns să ocupe toată deschiderea scenei. Spectacolul cu *Breaking the Waves* (sau *Viața binecuvântată a lui Bess*) este remarcabil și prin felul absolut admirabil în care Radu-Alexandru Nica a integrat sunetele muzicii, imaginile video și desenul luminilor, acestea nefiind nici paralele și nici pleonastice ca de atâtea ori, ci un fel de continuare a trăirilor actorilor și de comentariu al celor ce se întâmplă pe scenă. Aici nu se poate să nu remarc scenografia originală a lui Dragoș Buhagiar, mereu uimitor prin soluțiile găsite, precum și contribuția sa la desenul luminilor, și în același timp pe Vlaicu Golcea, autorul unor linii sonore mereu originale, mereu surprinzătoare. Un spectacol admirabil, pe care îl poți revedea, el având de fiecare dată câte ceva în plus de dezbăluit.

Teatrul Național „Radu Stanca“ din Sibiu – Breaking the Waves sau Viața binecuvântată a lui Bess. Adaptare scenică de Sanda Anastasof după un scenariu de Lars von Trier. Regia: Radu-Alexandru Nica. Scenografia: Dragoș Buhagiar. Muzică și sound design: Vlaicu Golcea. Light design: Dragoș Buhagiar și Radu-Alexandru Nica. Video: Daniel Gontz. Cu: Ofelia Popii (Bess), Diana Fufezan (Dodo), Dana Taloș (Mama lui Bess), Marius Turdeanu (Jan), Ciprian Scurtea (Dr. Richardson), Dan Glasu (Președintele Sfatului Bătrânilor), Adrian Matic (Preotul), Gelu Potzolli (Bunicul William), Liviu Vlad (Terry), Cristian Stanca (Bărbatul din autobuz/Rocker/Marinar). Data premierei: 2 octombrie 2009.